

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.298/2013/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Léhmann György (címe) ügyvéd által képviselt I.rendű felperes neve (címe) I. rendű és II.rendű felperes neve (címe) II. rendű felpereseknek, a dr. Parti Zsuzsanna (címe) ügyvéd által képviselt alperes neve (címe) alperessel szemben szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 23.P.21.972/2012/20. számú ítélete ellen az alperes részéről 21. és a felperesek részéről 22. sorszám alatt előterjesztett fellebbezések folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A felek a saját költségüket maguk viselik. Kötelezi a II. rendű felperest, hogy térítsen meg az államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására az abban foglalt módon és határidőn belül - 48 000 (negyvennyolcezer) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

Az I. rendű felperes devizaalapú kölcsön felvételével kívánta a lakásgondjait megoldani, ezért több pénzintézet felkeresését követően a felperesek, mint adósok az alperessel, mint hitelezővel kötöttek szerződést 2007. december hó 11. napján. Aszerint az alperes ingatlanfedezet mellett 51 526 CHF, azaz 7 000 000 Ft összegű kölcsönt nyújtott a felpereseknek változó kamatlábbal, aminek mértéke a szerződéskötéskor 6,2 % volt.

A szerződés 3. pontja értelmében az alperes a szerződésben meghatározott kamatot, díjakat és egyéb feltételeket a szerződésben foglaltakra vonatkozó pénzügyi feltételek, valamint a vonatkozó kockázatok változását felismerve, ahhoz igazodva, egyoldalúan jogosult megváltoztatni, amiről az adósokat 15 nappal korábban hirdetményben tájékoztatja.

A 4. pont szerint a szerződésben nem szabályozott kérdésekben az alperes mindenkor üzletszabályzatának lakossági hitelekre vonatkozó általános szerződési feltételeit és a vonatkozó hirdetményeit fogadták el, amelyek átvételét, elolvasását, megértését és

elfogadását a felperesek a szerződés aláírásával igazolták, ahogy azt is, hogy az alperes megvitatta velük a szokásos piaci gyakorlattól eltérő, újszerű vagy a felelősségét egyoldalúan meghatározó rendelkezéseket, amiket tudomásul vettek.

Az ÁSZF 6. pontja az ügyleti és késedelmi kamatokra vonatkozó szabályokat tartalmazta. A 6.3. pont értelmében az alperes fenntartotta magának a jogot, hogy a változó kamatozású hitelek esetén a hitel futamideje alatt bármikor, míg a támogatott hitelek esetén a jogszabályban meghatározott keretek között a pénzüpiaci, devizapiaci és a jogszabályi feltételek változását felismerve, ahhoz igazodva egyoldalúan változtassa meg az ügyleti kamatlábat. A kamatláb a havi törlesztésű kölcsön esetén a kamatfizetés esedékességének időpontjában, az egyösszegű törlesztésű kölcsön esetén pedig a változás hatálybalépésének napján változik. Amennyiben a módosítás az ügyfél hátrányára történik, az alperes a módosításról és annak hatálybalépéséről az adóst arról 15 nappal korábban hirdetményben tájékoztatja.

Ez a feltétel 2008. október hó 31. napjáig volt hatályban. 2008. november hó 1. napjától kezdődően az ÁSZF 6.3. pontja alapján a változó kamatozású hitelek kamatlába a havi törlesztésű kölcsön esetén a kamatfizetés esedékességének időpontjában, míg az egyösszegű törlesztésű kölcsön esetén a változás hatálybalépésének napján változik.

A kölcsönszerződéssel egyidejűleg a felek zálogszerződést és vételi jogot alapító szerződést is kötöttek. A felperesek a szerződés aláírását követően közjegyzői okiratban tették meg a nyilatkozataikat.

A perbeli szerződés hat hónapra vonatkozó 1,25 % mértékű kamatkedvezményt tartalmazott, amelynek leteltét követően - 2008. június hó 12. napjától - a kamat mértéke 7,45 %-ra emelkedett. 2008. szeptember hó 1. napjától 7,5 %-ra, majd 2008. november hó 17. napjától 7,9 %-ra emelkedett az ügyleti kamat mértéke, az jelenleg is ennyi.

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy a fenti kölcsönszerződés 3. pontjának első bekezdése, valamint az üzletszabályzat 6.3. pontjának első mondata érvénytelen, ezért ezek a feltételek nem jelentenek kötelezettséget rájuk nézve. Hivatkoztak a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában foglaltakra, amely szerint a hátrányos körülményváltozások hatását csak akkor lehetett volna áthárítani az alperesek hátrányára, ha ugyanezen körülmények kedvező változásait a javukra rendelték volna figyelembe venni, ami nem történt meg. Az alperes nem tette lehetővé az üzletszabályzat megismerését, ezért az nem része a szerződésnek már csak azért sem, mert azt nem is látták el az aláírásukkal.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, mert az megfelelt a Hpt. 210. §-ának (3) bekezdésében foglaltaknak, valamint a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek.

Az elsőfokú bíróság a 20. sorszám alatt meghozott ítéletében megállapította, hogy az alperes 2006. augusztus hó 18. napjától 2008. október hó 31. napjáig hatályos lakossági hitelek általános szerződési feltételeinek 6.3. pontja a felek viszonylatában 2007. december

hó 11. napjától 2008. október hó 31. napjáig terjedő időszakra érvénytelen. Ezt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította azzal, hogy a felek a költségeiket maguk viselik. Kötelezte a II. rendű felperest és az alperest, hogy térítsenek meg személyenként az államnak külön felhívásra 18 000 Ft le nem rótt kereseti illetéket.

Határozatának indokolása szerint a szerződés alakjára vonatkozó követelmény érvényesült, mert a közjegyzői okirat rögzítette, hogy a felperesek megismerték az általános szerződési feltételeket és az üzletszabályzatban foglaltakat.

A felek között a Ptk. 685. §-ának e) pontja szerinti fogyasztói szerződés jött létre, amellyel a felperesek az alperes által előre kidolgozott, egyoldalú szerződési feltételek elfogadásával váltak a kötelelem alanyává.

A 2/2011. (XII. 12.) PK véleményben foglaltakra is figyelemmel vélelem szól amellett, hogy ezeket a feltételeket a felek egyedileg nem tárgyalták meg, amely vélelmet a fogyasztóval szerződő fél csak úgy tudja megdönteni, ha minden kétséget kizáróan bizonyítja, hogy a vele szerződő fél oldalán ténylegesen fennállt a szerződés tartalmi befolyásolásának lehetősége. Az alperes ezt nem tudta bizonyítani, míg a vélelem megdöntéséhez nem volt elegendő az, hogy a felperesek a szerződést annak tartalmát megismerve fogadták el.

Az alperes üzletszabályzatai és lakossági általános szerződési feltételei a szerződéskötéskor hatályos Hpt-ben rögzített előírásoknak megfeleltek. Ezen túlmenően a felek közötti jogviszonyra alkalmazandó a Ptk. szerződésekre vonatkozó általános szabályrendszere, így annak 209/A. §-a is.

A Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK véleményének 1. pontja szerint a pénzügyi intézmény a fogyasztói kölcsönszerződésre vonatkozó általános szerződési feltételei között, illetve az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételekben a kamat, díj, költség ügyfélre kedvezőtlen, egyoldalú módosításának jogát törvényi felhatalmazás alapján, annak megfelelően kikötheti. E szerződési kikötés önmagában nem minősülhet tisztességtelennek. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kölcsönszerződés 3. pontja nem tekinthető tisztességtelennek.

Az előbbi PK vélemény 6.b) pontja értelmében tisztességtelen az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó olyan kikötés, amely a fogyasztóval szerződő pénzügyi intézmény számára - a fogyasztó hátrányára - indokolatlan és egyoldalú előnyt nyújt. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés különösen akkor tisztességtelen - feltéve, hogy nem ütközik jogszabályba -, ha az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei nem tételesen meghatározottak, vagyis az ok-lista hiányzik, vagy van ok-lista, de az csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz (tételes meghatározás elve). A tételes meghatározás követelményének akkor felel meg a kikötés, ha az ok-lista teljes körűen, és nem példálózóan jelöli meg az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülményeket, azaz olyan zárt rendszert alkot, amely a figyelembe vehető tények és körülmények taxatív felsorolását tartalmazza.

Ennek alapján az alperesnek kellett bizonyítania (Pp. 164. §-ának (1) bekezdése), hogy a szerződés megkötésekor mely objektív okokat vette figyelembe az ügyleti kamat mértékének meghatározásakor, ezek a szerződéskötést követően hogyan változtak és, hogy az ügyleti kamat módosítása ezen változások miatt következett be.

Az alperes ennek a kötelezettségének nem tett eleget, ezért az elsőfokú bíróság megállapította az ÁSZF 6.3. pontja első mondatának érvénytelenségét a felek viszonylatában a szerződés megkötésétől az ÁSZF módosításáig terjedő időszakra. Ebből következően az ügyleti kamat mértéke 2007. december hó 11. napjától kezdődően 6,2 %, 2008. június hó 12. napjától 7,45 %, 2008. október hó 31. napjától 7,5 %, míg 2008. november hó 17. napjától 7,9 %, ugyanis a felperesek a 2008. november hó 1. napjától módosított ÁSZF-ra vonatkozó kereseti kérelmet nem terjesztettek elő, így azt a bíróság sem vizsgálhatta.

A felperesek tanúbizonyítási indítványát az elsőfokú bíróság mellőzte, mert a tanúvallomással bizonyítani kívánt tény nem bírt jelentőséggel. A Pp. 81. §-ának (1) bekezdése értelmében a pernyertesség-pervesztesség arányára figyelemmel határozott úgy, hogy a felek a saját költségüket maguk viselik, továbbá kötelezte a II. rendű felperest és az alperest a pervesztességükkel arányos le nem rótt kereseti illeték megtérítésére, míg az I. rendű felperes személyes költségmentességben részesült.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen mindkét fél terjesztett elő fellebbezést.

A felperesek a fellebbezésükben az első fokú ítélet részbeni megváltoztatásával a kereseti kérelmük maradéktalan teljesítését kérték. Az általuk megjelölt jogszabályhelyek és az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásában hozott ítéletek, valamint a Kúria 2/2012. (XII. 10.) PK véleményének 2. és 6. pontjai alapján meg kellett volna állapítani a szerződés 3. pontjának a tisztességtelenségét is, ugyanis az a Hpt. 210. §-ának (3) bekezdésébe ütközött, mert nem tartalmaz ok-listát, vagy ha annak is tekintjük a szerződési feltételt, az akkor sem felel meg az arra irányadó követelményeknek. Az ÁSZF 6.3. pontjával összefüggésben is állították annak törvénytörő és tisztességtelen mivoltát, amit az elsőfokú bíróság elmulasztott vizsgálni. Az ÁSZF létezéséről egészen a per kezdetéig nem volt fogalmuk, ezért a módosított ÁSZF-re irányuló kereset hiányával kapcsolatos indokolás mellőzését kérték, továbbá hivatkoztak a felmondás jogának biztosításával összefüggő érvelésükre.

Az alperes a fellebbezésében az első fokú ítélet részbeni megváltoztatásával a kereset teljes elutasítását, vagylagosan pedig az ítélet hatályon kívül helyezését kérte az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára történő utasítása mellett. Az ÁSZF 6.3. pontjának az érvénytelenségét az elsőfokú bíróság csak a hivatkozott PK vélemény 6.b) pontja alapján állapította meg, egyrészt alaptalanul, másrészt a PK vélemény nem is tekinthető jogszabálynak. A Hpt. 210. §-ának korábban hatályos (3) bekezdését az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte, ugyanis annak a szerződési feltétel - mivel szerkezetileg külön pontban került megfogalmazásra - megfelelt, ezért az a Ptk. 209. §-ának (6) bekezdésében írtak miatt nem minősülhetett tisztességtelennek. Aszerint nem volt kizárva a felperesek javára történő kamatmódosítás lehetősége sem, aminek

elmaradása nem az alperes döntésének, hanem a pénzpiaci feltételek kedvezőtlen megváltozásának a következménye volt. Az utóbb bekövetkezett körülményváltozások alapján amúgy sem lehetett visszakövetkeztetni a feltétel szerződéskötés idején fennálló tisztességtelenségére, miként arról a Hpt. 2010. január hó 1. napján hatályba lépett módosításai okán sem lehetett szó. A feltételek megfogalmazása nem tekinthető túl általánosnak, hanem azok tartalmilag ellenőrizhetőek, amelyre sor is került a felügyeleti szerv által, s azokban nem találtak kivetnivalót. A Ptk. 209. §-ának a szerződéskötéskor hatályos (1) és (3) bekezdései ellenére a felperesek nem jelölték meg konkrétan, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás milyen okból minősült tisztességtelennek, ezért a keresetük nem volt alkalmas az érdemi elbírálásra. A felmondás jogát az ÁSZF 5.3. pontja tartalmazta, miként a 9.6. pont az előtörlesztés lehetőségét, ami annak teljessége esetén azonnali hatályú felmondásnak minősül. A felmondási jog esetleges nem megfelelő volta miatti érvénytelenséget a jogalkotó amúgy is kiküszöbölte a Hpt. 209. §-a (5) bekezdésének a beiktatásával. Fellebbezési ellenkérelmében az alperes az első fokú ítélet helybenhagyását kérte annak a felperesek fellebbezésével támadott részében, cáfolva az abban foglaltakat.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

Az ítélet tábla a fellebbezéseket alaptalannak találta a következők szerint:

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást annyiban egészíti ki, hogy a másodfokú eljárásban beszerzett kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma szerint a felperesek az ÁSZF-et és az üzletszabályzatot megismerték, továbbá arról is tudomással bírtak, hogy az általuk kötött szerződés futamideje alatt - a svájci frank árfolyamának kedvezőtlen változása esetén - a svájci frankban megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet, miáltal az árfolyamkockázatnak ki nem tett forint alapú kölcsönökhöz képest fokozott kockázatot vállalnak.

Az elsőfokú bíróság az ingatlan-jelzálogjoggal biztosított, svájci frank devizában nyilvántartott, jelzálog típusú, közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés támadott pontjaival kapcsolatban helyes tényállást állapított meg és az arra alapított döntésével, valamint annak jogi indokolásával is egyetértett az ítélet tábla. Azt mindössze a fellebbezésekben hivatkozottak miatt egészíti ki az alábbiakkal:

A felperesek által felvett változó kamatozású kölcsön kamatengedménnyel indult, aminek mértéke 1,25 % volt. Ez a kedvezmény a szerződéskötéstől számított 6 hónap elteltével megszűnt, tehát az első - 1,25 % mértékű - kamatemelés, s ennek megfelelően a fizetendő 7,45 % mértékű ügyleti kamat nem a szerződés egyoldalú módosításának, hanem a felek eredeti megállapodásának a következménye volt. Egyoldalú szerződésmódosításra ezt követően viszont sor került az alperes részéről, amikor 2008. év őszén előbb 7,5 %-ra, majd 7,9 %-ra emelte a fizetendő ügyleti kamat mértékét.

A kölcsönszerződés 3. pontjával összefüggésben előterjesztett felperesi fellebbezés nem volt alapos. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a Hpt. rendelkezései biztosították a pénzintézetnek a jogot a szerződés egyoldalú módosítására, ezért a

szerződés 3. pontjának ezen alapuló megfogalmazása nem volt érvénytelennek tekinthető. Kétségtelenül ezen szerződési rendelkezést a szerződés részének tekintendő ÁSZF 6.3. pontja töltötte meg tartalommal, amellyel összefüggésben a felperesek keresete teljesítésre került.

Az alperes fellebbezésével összefüggésben mutat rá az ítéletábra, hogy az ÁSZF 6.3. pontjának tisztességtelen, s ezáltal érvénytelen volta nem önmagában a hivatkozott, és valóban jogszabálynak nem minősülő PK véleményből, hanem a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 210. §-ának a szerződéskötés idején hatályos (3) bekezdéséből, továbbá a Ptk. 209. §-ának (1) bekezdéséből és a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. §-ának d) pontjából következett. Tévesen érvelt az alperes, amikor ezen feltétel megfelelőségét azért állította, mert annak megfogalmazására szerkezetileg elkülönült pontban került sor. A jogalkotó célja ugyanis nem a szerkesztés mikéntjére és az ÁSZF külalakjára, hanem annak tartalmára vonatkozó követelményt meghatározása volt.

Helytelenül érvelt azzal az alperes, hogy az ÁSZF 6.3. pontját jogszabály állapította meg, illetve azt jogszabály előírásának megfelelően határozták meg, és ezért nem lehet szó az adott feltétel tisztességtelenségéről. Ez a törvényi rendelkezés nem erre az esetre vonatkozik, hiszen a Hpt. 210. §-ának korábban hatályos (3) bekezdése nem ezen szerződéses kikötés tartalmát állapította meg, hanem azon követelményt írta elő, amelyre figyelemmel az egyoldalú szerződésmódosításra alapot adó okokat kell meghatározni. Az alperes érvelése akkor lehetett volna alapos, ha a jogszabály magát az ok-listát definiálta volna.

A szerződés egyoldalú módosítására okot adó feltételek meghatározása az alperes részéről képlékeny, sőt megfoghatatlan volt, ugyanis a bank működése a pénzügyi, devizapiaci és a jogszabályi környezet által behatárolt, ezért az, hogy ő egyoldalúan módosíthassa a szerződés 3. pontjában meghatározottakat, ahhoz konkrétabb meghatározások kellett volna (ok-lista). A perbeli szerződés megkötésének idején a pénzügyi piacon jelenlévő másik szereplő - nevezetesen a..... - konkrétan meghatározta azon tényezőket (bankközi hitelkamatok, fogyasztói árindex, jegybanki alapkamat, állampapírok hozama, lakossági hitelek kockázati tényezői, a hitelező forrás- és számlavezetésének költségei), amelyek megváltozása alapot adhat a szerződés egyoldalú módosíthatására. Ezen - felismerhető és más pénzügyi intézet által teljesített is - jogszabályi kötelezettséget mulasztotta el az alperes, aminek okán megalapozottan állapította meg a támadott általános szerződési feltétel tisztességtelen voltát a keresetben meghatározottak szerint behatárolt időintervallumban.

A fellebbezésben hivatkoztak miatt megjegyzi az ítéletábra, hogy a felperesek keresetlevele nem volt koherens. A felperesek abban számos tényezőre hivatkoztak - így az árfolyamváltozásból eredő magas törlesztő részletre, a felmondási jog nem megfelelő biztosítására stb. -, ám maga a petitum kizárólag a két szerződéses kikötés érvénytelenségének a megállapítására irányult. Ezt a diszkrépanciát az elsőfokú bíróság is észlelte, és ennek okán felhívta a felpereseket a keresetük pontosítására, mire az eredetileg előterjesztett határozott kereseti kérelem került következetesen megismétlésre.

Emiatt az elsőfokú bíróságnak a támadott két szerződési feltételen túl egyebekkel nem kellett foglalkoznia, miként a másodfokú bíróságnak sem.

A fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről című 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 9/a) pontjában foglaltak a felperesek fellebbezési hivatkozásával ellentétben nem eredményezhették azt, hogy az eljáró bíróságoknak a keresettel nem érintett szerződési kikötések érvénytelenségét is meg kellett volna állapítaniuk. Ebből az álláspontból ad absurdum az következne, hogy a félnek elegendő lenne az általa megkötött szerződést a bírósághoz benyújtani, s a bíróságra bízni az érvénytelenség vizsgálata mellett annak feladatát is, hogy a szerződés támadott pontjait maga határozza meg. A hivatkozott PK vélemény 9/b. pontjának indokolása is rögzíti többek között, miszerint a szerződés semmisségét a bíróság az előtte folyó eljárásban hivatalból észleli (2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4. pontja), így a fogyasztói kölcsönszerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló feltétel tisztességtelen voltát is hivatalból kell észlelnie, ha az a fogyasztó érdekében áll, de csak a kereseti kérelem keretei között. Olyan szerződési kikötés hivatalból vizsgálat tárgyát nem képezheti, melynek érvénytelensége az adott jogvita elbírálását nem érinti. A kereset elbírálása szempontjából lényeges szerződési feltétel tisztességtelen voltát a bíróságnak hivatalból észlelnie kell, ha annak tisztességtelensége a rendelkezésre álló iratok alapján megállapítható, és az a fogyasztó érdekében áll.

Összességében mindkét fellebbezés alaptalannak bizonyult, ezért az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét annak helyes indokai alapján a Pp. 253. §-ának (2) és 254. §-ának (3) alapján hagyta helyben a fellebbezések által szükségessé tett kiegészítésekkel.

A felek pervesztességének aránya között nem volt számottevő különbség, ezért az ítéletábra a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján akként rendelkezett, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét. A II. rendű felperes a le nem rótt fellebbezési eljárási illeték megtérítésére az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. §-ának (3) bekezdése értelmében irányadó, a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján köteles.

Debrecen, 2013. július hó 4. napján

dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta sk. a tanács elnöke, dr. Bakó Pál sk. előadó bíró, dr. Pribula László sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő